

ÚSTREDIE PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY

**Koncepcia zabezpečovania vykonávania opatrení v zariadeniach sociálnoprávnej
ochrany detí a sociálnej kurately**

December 2025

Obsah

Úvod a základné východiská

- 1. Základné vývojové trendy v oblasti náhradnej starostlivosti**
- 2. Kľúčové výzvy z praxe a špecifické oblasti**
- 3. Ciele a úlohy Koncepcie**

Prílohy

Úvod a základné východiská

Rodina, ako základná jednotka spoločnosti a prirodzené prostredie pre rast a blaho všetkých svojich členov a najmä detí, musí mať nárok na potrebnú ochranu a takú pomoc, aby mohla bezo zbytku plniť svoju úlohu v spoločnosti. V záujme plného a harmonického rozvoja osobnosti by malo dieťa vyrastať v rodinnom prostredí v atmosfére šťastia, lásky a porozumenia.

(Preambula Dohovoru OSN o právach dieťaťa¹)

Koncepcia zabezpečovania vykonávania opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v zariadeniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (ďalej len „Koncepcia“) nadväzuje na predchádzajúcu Koncepciu na roky 2021 – 2025/Plán transformácie a deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti a predstavuje základný plánovací dokument Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej len „Ústredie PSVaR“), v ktorom sú rozpracované konkrétne úlohy pre naplnenie strategických a rozvojových zámerov v oblasti sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (ďalej len „SPODaSK“) osobitne v oblasti náhradnej starostlivosti².

Základné právne, strategické a ľudsko-právne východiská Koncepcie sú najmä:

- [Dohovor OSN o právach dieťaťa](#) a jeho opčné protokoly,
- Smernica o náhradnej starostlivosti o deti (rezolúcia Valného zhromaždenia OSN č. A/RES/64/142,
- [Opatrovníctvo pre deti bez rodičovskej starostlivosti – Príručka na posilnenie opatrovníckych systémov s cieľom uspokojiť osobitné potreby detských obetí obchodovania s ľuďmi](#),
- [Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím](#),
- Spoločné európske usmernenia pre prechod z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť,
- [Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Deinštitucionalizácia systémov starostlivosti na miestnej a regionálnej úrovni](#),
- [Odporúčanie Rady \(EÚ\) 2021/1004 zo 14. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európska záruka pre deti a Národný akčný plán Záruky pre deti v Slovenskej republike](#),
- [Zákon 460/1992 Z. z. Ústava Slovenskej republiky](#),
- [zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov](#) (ďalej len „zákon č. 36/2005 Z. z.“),
- [zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov](#) (ďalej len „zákon č. 305/2005 Z. z.“),
- [vyhláška MPSVR SR č. 103/2018 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 305/2005 Z. z.](#),

¹ Oznámenie Federálneho ministerstva zahraničných vecí o dojednaní Dohovoru o právach dieťaťa č. 104/1991 Zb.,

² Povinnosť spracovať Koncepciu DEI NS vyplýva z § 73 zákona č. 305/2005 Z. z.

- [zákon č. 376/2022 Z. z. o profesionálnych náhradných rodičoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov](#),
- [Národná stratégia deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti](#),
- [Národný program duševného zdravia](#),
- [Charta základných práv Európskej Únie](#).

Koncepcia v plnej miere zohľadňuje základné princípy SPODaSK najmä:

- Najlepší záujem dieťaťa je prvoradým hľadiskom pri voľbe a uplatňovaní opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.
- Pri vykonávaní opatrení SPODaSK je dodržiavaná zásada rovnakého zaobchádzania a nediskriminácie.
- Dieťa má právo byť vypočuté vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú a na podporu vyjadrenia svojho názoru.
- Výkon opatrení SPODaSK je postavený najmä na
 - multidisciplinárnom prístupe pri identifikácii problémov a pomoci dieťaťu a jeho rodine;
 - podpore inklúzie a integrácie detí so zdravotným znevýhodnením;
 - udržiavaní/podporovaní rodinných väzieb vrátane podporovania súrodeneckých vzťahov formou osobných kontaktov.
- Pri voľbe a uplatňovaní opatrení SPODaSK majú prednosť opatrenia podporujúce zotrvanie dieťaťa v starostlivosti jeho rodičov - rodina má právo na podporu riešenia sociálnej situácie v ktorej sa ocitla.
- Ak nie je možné, aby dieťa vyrastalo v starostlivosti svojich rodičov, prednosť majú rodinné formy náhradnej starostlivosti s prioritou zabezpečenia starostlivosti o dieťa jeho príbuznými a blízkymi.
- Ústavná starostlivosť je krajným a dočasným riešením situácie dieťaťa.
- Zariadenia sú budované/prebudované na komunitnom princípe usporiadania organizačných súčastí zariadení s dôrazom na preferenciu starostlivosti o deti v prostredí profesionálnych náhradných rodín.

1. Základné informácie k oblasti náhradnej starostlivosti

Úsilie Slovenskej republiky v oblasti deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti smeruje do všetkých oblastí výkonu, t. j. na podporu práce s deťmi a ich rodinami (predchádzanie vynímaniu detí z rodín/návrat detí do rodín), na podporu náhradných rodinných foriem starostlivosti o deti a prácu s náhradnými rodinami a v neposlednom rade aj na samotný výkon opatrení v zariadeniach.

Špecifickým cieľom deinštitucionalizácie v oblasti náhradnej starostlivosti je zníženie počtu detí umiestnených v inštitúciách na základe rozhodnutia súdu (osobitne na základe

rozhodnutia o ústavnej starostlivosti³⁾ o. i. utvorením podmienok na rozvoj a previazanie opatrení na predchádzanie nariadeniu ústavnej starostlivosti s opatreniami na zníženie negatívnych vplyvov inštitucionalizácie na vývin dieťaťa.

Podrobné štatistické údaje k vývoju v oblasti náhradnej starostlivosti v rokoch 2019 až 2024 sú uvedené v Prílohe č. 1 Koncepcie.

Z celkového počtu detí, pre ktoré sú vykonávané opatrenia SPODaSK (v roku 2024 to bolo 86 537 detí) úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej len „úrad PSVaR“),⁴ tvorí podiel detí žijúcich mimo rodičovskej starostlivosti 15,9% (v roku 2019 to bolo 18,5%). Celkový počet detí mimo starostlivosti rodičov dlhodobo predstavuje cca 1,3% celkového počtu maloletých detí na území Slovenskej republiky.

V priebehu sledovaného roka		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Počet nových prípadov	rodín	14530	12997	12914	15225	13212	12615
	detí	21689	19150	19650	22677	19876	18971
Počet aktívnych prípadov	rodín	49825	49843	47363	51372	49858	49780
	detí	74560	71167	74704	80132	88741	86537

Zdroj: Ústredie PSVaR

Výkon opatrení SPODaSK orgánmi SPODaSK je dlhodobo poznamenaný vysokým počtom prípadov detí a rodín na jedného zamestnanca (zodpovedného za vedenie prípadu) orgánu SPOD a SK.

		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Počet zamestnancov SPODaSK		814	844	850	842	853	852
v tom	sociálnoprávna ochrana detí	646	676	683	680	694	693
	sociálna kuratela detí	114	114	114	110	107	108
	sociálna kuratela PFO*	54	54	53	52	52	51
	sprostredkovanie NRS**	16	16	16	17	16	16

*plnoletá fyzická osoba

**náhradná rodinná starostlivosť

Zdroj: Ústredie PSVaR

³ V centrách pre deti a rodiny sa zabezpečuje výkon troch druhov rozhodnutí súdu - neodkladné opatrenie ako časovo obmedzené opatrenie súdu na riešenie aktuálnej akútnej situácie dieťaťa; časovo obmedzené výchovné opatrenie súdu plniace konkrétny účel a rozhodnutie súdu o ústavnej starostlivosti

⁴ Plnia zákonom stanovené úlohy orgánov SPODaSK.

Mierny nárast počtu zamestnancov orgánov SPODaSK od roku 2019 nezohľadňuje nárast počtu detí, pre ktoré je potrebné vykonávať opatrenia SPODaSK a je individuálnou snahou jednotlivých úradov PSVaR posilniť vlastný výkon.

V aktuálne realizovanom národnom projekte [Rozvoj výkonu opatrení SPODaSK II](#) je o.i. na vybraných úradoch PSVR pilotne overovaný personálny a profesijný štandard vytvorením štátnozamestnaneckých miest (vedenie sociálnej práce s dieťaťom a jeho rodinou). Počas pilotného overovania personálneho a profesijného štandardu sa znížil počet prípadov na jedného zamestnanca v agende ohrozených rodín na 50 prípadov rodín, v agende sociálnej kurately pre deti na 55 detí, v agende plnoletých fyzických osôb na 70 prípadov plnoletých osôb, čím došlo k vytvoreniu väčšieho časového priestoru na manažment prípadu a prácu s rodinou, a tým aj k zlepšeniu efektivity výkonu opatrení pre deti a ich rodiny. Personálny a profesijný štandard sa pilotne overuje na 28 úradoch PSVR z celkového počtu 46 úradov PSVR.

V súvislosti s pilotným overovaním personálneho a profesijného štandardu bolo zahraničnými expertmi UNICEF realizované externé zhodnotenie nastaveného personálneho štandardu. Súčasťou odporúčaní zhodnotenia sú, okrem odporúčania na nastavenie limitu počtu aktívnych prípadov na jedného zamestnanca podľa špecializácie, najmä odporúčania na nastavenie dôsledného systému zadelenia prípadov na základe hodnotenia vychádzajúc z potrieb dieťaťa a na zavedenie postupov ukončovania vedenia prípadov - externé zhodnotenie poukázalo na rezervy tak v zadeľovaní prípadov ako aj v ukončovaní vedenia prípadov.

Veľkou výzvou nadchádzajúceho obdobia je teda reštrukturalizácia oddelení SPODaSK, ktorá je závislá o.i. od možností optimalizácie počtu prípadov na zamestnanca.

Sieť možností odbornej pomoci pre deti a ich rodiny/náhradné rodiny opatreniami SPODaSK v regiónoch tvoria aj odborné tímy centier pre deti a rodiny (ďalej len „CDR“), ktoré vykonávajú opatrenia SPODaSK ambulantnou alebo terénnou formou.⁵ Zavedenie výkonu opatrení ambulantnou a terénnou formou centrami pre deti a rodiny zvýšilo dostupnosť odbornej pomoci pre ohrozené deti a ich rodiny vo všetkých regiónoch a tvorí integrálnu súčasť vykonávaných opatrení SPODaSK bez ingerencie súdu do života dieťaťa a jeho odňatím zo starostlivosti rodičov. Sieť „ambulancií“ v štátnych CDR je v regiónoch dopĺňaná akreditovanými CDR.

Rozvíja sa aj využívanie krátkodobých dobrovoľných pobytov detí a deti spolu s rodičmi/náhradnými rodičmi, či inými dieťaťu blízkymi osobami v CDR na základe dohody s rodičmi, ak nie je možné dosiahnuť efektívnu pomoc rodine a dieťaťu výkonom opatrení v prirodzenom rodinnom prostredí. Krátkodobé pobyty dieťaťa v CDR alebo dieťaťa s rodičom/inou zodpovednou osobou v CDR, ktorých účelom je výlučne výkon odborných metód s aktívnou účasťou rodiny v krátkom časovom úseku utvárajú podmienky pre intenzívne

⁵ Výkon ambulantných a terénnych foriem výkonu opatrení je okrem štátneho rozpočtu od roku 2019 podporovaný aj v rámci národných projektov.

využitie všetkých odborných kapacít tak, aby bol pobyt dieťaťa, resp. rodiča s dieťaťom ukončený návratom dieťaťa do prirodzeného rodinného prostredia. V porovnaní s rokom 2019 sa počet zrealizovaných krátkodobých pobytov dieťaťa s jeho rodičom v roku 2024 zdvojnásobil.

Veľkou výzvou nadchádzajúceho obdobia je podobne ako reštrukturalizácia oddelení SPODaSK aj udržanie podmienok výkonu opatrení ambulantnou a terénnou formou v CDR.

Celkový počet detí mimo starostlivosti rodičov dlhodobo predstavuje cca 1,3% celkového počtu maloletých detí na území Slovenskej republiky. Na rozdiel od dlhodobo stagnujúceho počtu detí, ktoré nemôžu z rôznych dôvodov vyrastať v starostlivosti svojich rodičov, pozitívne výsledky zaznamenávame vo vnútornom členení jednotlivých foriem náhradnej starostlivosti o deti, kde výrazne prevládajú rodinné formy zabezpečenia starostlivosti (náhradná osobná starostlivosť, profesionálne náhradné rodiny, pestúnska starostlivosť a osobná starostlivosť poručníka). V období rokov 2019 až 2024 prišlo k percentuálnemu zvýšeniu počtu detí v rodinných formách starostlivosti zo 72,7 % v roku 2019 na 77,5 % v roku 2024. V rámci tohto vývoja výraznejšie vzrástol najmä počet detí v náhradnej osobnej starostlivosti a stabilný nárast bol zaznamenaný aj v profesionálnych náhradných rodinách.

Hoci počet detí v CDR umiestnených na rozhodnutie súdu má len mierne klesajúci trend, trvale sa zvyšuje počet detí v profesionálnych náhradných rodinách. Postupne sa zlepšuje aj situácia priestorových podmienok zariadení - čo sa týka podmienok výkonu opatrení SPODaSK v CDR, v roku 2024 spĺňalo stanovený zámer najviac dvoch skupín v jednom objekte, ktorý nie je rodinným domom alebo bytom, zo 450 samostatne usporiadaných skupín 338 samostatne usporiadaných skupín. Na dosiahnutie úplnej priestorovej deinštitucionalizácie a skvalitňovania podmienok starostlivosti o deti a mladých dospelých boli, okrem zdrojov štátneho rozpočtu, využité možnosti finančnej podpory zo štrukturálnych fondov EÚ a v rámci Programu Slovensko sa do roku 2029 predpokladá výstavba 18 – tich rodinných domov s celkovou kapacitou viac ako 150 miest, pričom ide o výstavbu bezbariérových a moderných rodinných domov.⁶ Rovnako boli v rámci Programu Slovensko utvorené podmienky na podporu priestorovej deinštitucionalizácie CDR s udelenou akreditáciou.⁷

Ústredie PSVaR dlhodobo využíva možnosti podpory deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti z prostriedkov štrukturálnych fondov a od roku 2008 realizuje národné projekty zamerané na pilotovanie nových opatrení, na rozvoj výkonu opatrení SPODaSK a na podporu rodinných foriem náhradnej starostlivosti. Jednotlivé národné projekty reagovali na aktuálne výzvy v oblasti SPODaSK. Prvotná podpora smerovala do rozvoja profesionálneho náhradného rodičovstva (t. j. rodinnej formy starostlivosti o deti umiestnené v zariadeniach), následne projekty smerovali k podpore výkonu opatrení zameraných na zotrvanie detí vo vlastných rodinách, vrátane rozvoja terénnych foriem podpory rodín, konceptu vedenia prípadovej sociálnej práce, etablovania konferenčných modelov práce a podpore komunitného usporiadania zariadení. Mnohé aktivity projektov reflektovali na nedostupnosť služieb na podporu rodín regiónoch, čo si vyžiadalo v roku 2019 aj zásadné zmeny v podmienkach výkonu

⁶ Národný projekt „Život v komunite pre každé dieťa“, Kód výzvy: PSK-MPSVR-039-2024-NP-EFRR

⁷ Výzva Podpora deinštitucionalizácie centier pre deti a rodiny, Kód výzvy PSK-MPSVR-065-2025-DV-EFRR

zariadení utvorením podmienok pre výkon opatrení ambulantnou a/alebo terénnou formou v CDR (bývalé detské domovy, krízové strediská a resocializačné strediská pre drogovú a inak závislých) a utvorením podmienok na tzv. dobrovoľné pobyty detí a rodičmi, resp. detí. Prehľad realizovaných národných projektov je uvedený v prílohe č. 3 Koncepcie

Osobitná pozornosť v systéme náhradnej starostlivosti je venovaná starostlivosti o deti so špecifickými potrebami. V spolupráci Európskej únie, Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR (ďalej len „MPSVR SR“) a Regionálnej kancelárie UNICEF pre Európu a Strednú Áziu v oblasti budovania kapacít pre starostlivosť rodinného typu bol realizovaný samostatný projekt „Implementácia Európskej záruky pre deti/Inklúzia detí so zdravotným znevýhodnením v kontexte deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti“⁸, zameraný na začlenenie detí so zdravotným znevýhodnením v kontexte deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti. Projekt bol príležitosťou pilotne otestovať niektoré prvky vznikajúceho národného rámca na zlepšenie možností rodinného typu starostlivosti o deti so zdravotným znevýhodnením a priniesol viacero odporúčaní, ktoré sú postupne implementované, napr. aktívne získavanie profesionálnych náhradných rodín pre poskytovanie starostlivosti aj o zdravotne znevýhodnené deti, či vytvorenie multidisciplinárnych tímov v nemocniciach zameraných na podporu hľadania najlepšieho riešenia situácie dieťaťa v súlade s jeho najlepším záujmom, prioritne v rodine. Výstupy projektu boli využité o.i. (napr. pri aktualizácii prípravy na výkon profesionálneho náhradného rodičovstva a pri aktivitách na zvyšovanie záujmu o výkon profesie profesionálneho náhradného rodiča) pri tvorbe novely zákona č. 376/2022 Z. z. o profesionálnych náhradných rodičoch, ako aj súvisiacich právnych predpisov vrátane zákona č. 305/2005 Z.z. Zásadné zmeny v starostlivosti o deti so zdravotným znevýhodnením, ktoré utvárajú podmienky pre rozvoj starostlivosti o deti s ťažkým zdravotným postihnutím umiestneným v CDR a rozvoj profesionálneho náhradného rodičovstva pre tieto deti, vstúpia do účinnosti 1. januára 2026.

Systém výkonu opatrení SPODaSK na Slovensku bol preverený aj v súvislosti s utečeneckou krízou v dôsledku vojnového konfliktu na Ukrajine. Na území SR sa bezprostredne po vypuknutí vojny ocitlo množstvo maloletých detí bez sprievodu rodičov alebo inej blízkej osoby (ďalej len „MBS“), ktorým bolo potrebné zabezpečiť komplexnú starostlivosť a ochranu aj v zariadeniach, ktoré doteraz starostlivosť o MBS neposkytovali, a hoci je Slovensko je dlhodobo schopné postarať sa o MBS z tzv. tretích krajín, všeobecne neboli mnohé centrá pre deti a rodiny pripravené na špecifickú prácu s MBS, a to nielen z hľadiska kultúrnych rozdielov, ale aj právneho povedomia o postavení a právach občanov iných krajín na území Slovenska. Taktiež výkon opatrovníctva a zastupovania MBS pred súdmi a správnymi orgánmi priniesol kvalitatívny aj kvantitatívny nárast úloh orgánov SPODaSK, ktoré ako jediné tieto funkcie vykonávali. Je potrebné uviesť, že dlhodobým trendom, predovšetkým pri MBS mimo Ukrajiny, je nezaujím detí zotrvať na území Slovenska. Pre väčšinu detí je Slovenská republika tranzitná krajina a zariadenia opúšťajú krátko po samotnom umiestnení, a to napriek integračným snahám CDR.

⁸ Program Európskej komisie „Nástroj technickej podpory (TSI)“.

Tieto skúsenosti prispeli na k prehodnoteniu aktuálnych kapacít zariadení poskytujúcich starostlivosť o MBS a najmä k zváženiu možností zlepšenia samotnej starostlivosti o MBS - zámerom je podporiť komunitné formy starostlivosti a o tieto deti. Zároveň je potrebné prehodnotiť systém opatrovníctva a zastúpenia dieťaťa - MBS tak, aby bol výkon opatrovníctva a zastúpenia dieťaťa plne v súlade s Paktom o migrácii EÚ. Na podporu týchto zámerov, vrátane zvýšenia podpory integrácie, sa začali na území SR sa začali realizovať projekty, financované z Fondu pre azyl, migráciu a integráciu (ďalej len „AMIF“).

Výkon opatrení SPODaSK nie je podporovaný efektívnym informačným systémom. Neexistuje prepojenie medzi subjektami SPODaSK, elektronizácia výkonu opatrení je minimálna až žiadna, čo v neposlednom rade veľkou mierou prispieva k administratívnej náročnosti výkonu opatrení. Riešením je vytvorenie moderného a bezpečného informačného systému SPODaSK, ktorý sa pripravuje v rámci národného projektu z Programu Slovensko.

2 Kľúčové výzvy z praxe a špecifické oblasti

- *Zlepšenie podmienok výkonu orgánov SPODaSK*

Priebežné hodnotenie pilotného overenia nastaveného personálneho a profesijného štandardu na vybraných orgánoch SPODaSK a odporúčania z výskumných expertíz poukazujú na potrebu:

- stanovenia optimálneho počtu prípadov na jedného zamestnanca, ktorý vedie prípadovú sociálnu prácu v danej agende a súbežnej reštrukturalizácie oddelení,
- kvalitného zhodnotenia situácie dieťaťa a jeho rodiny, posúdenia možností rodičov, ďalších príbuzných a iných blízkych osôb dieťaťa riešiť situáciu, určenia miery ohrozenia (samotný výkon opatrení, ich voľba a uplatňovanie vychádza z určenej miery ohrozenia) - zhodnotenie rizík, závažnosti ohrozenia dieťaťa, potenciálu rodičov je kľúčové pre nastavenie výkonu opatrení SPODaSK,
- nastavenia podmienok ukončovania vedenia prípadov s využitím potenciálu konferenčných modelov práce.

- *Komplexnosť a dostupnosť odbornej pomoci*

Pre riešenie situácie dieťaťa je nevyhnutný participatívny model práce, využívajúci zdroje a potenciál rodiny, príbuzných a blízkych osôb dieťaťa, ako aj odborný potenciál ďalších odborníkov z rôznych systémov do pomoci dieťaťu a jeho rodine. Riešenie situácie detí a ich rodín multidisciplinárnym prístupom ostáva pre orgány SPOD a SK vážnou výzvou a je nevyhnutné naďalej vykonávať opatrenia (vzdelávanie, supervízia, metodika...) na zlepšenie multidisciplinárneho prístupu pri vedení prípadovej sociálnej práce vo všetkých oblastiach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

Pri výkone opatrení SPODaSK je nevyhnutné disponovať sieťou dostupných subjektov, ktoré je možné v závislosti od zhodnotenej situácie dieťaťa, určenej miery ohrozenia dieťaťa

zapojiť do výkonu opatrení. Sieť možných spolupracujúcich subjektov v regiónoch nie je komplexná, a preto je zásadné stále zlepšovať dostupnosť odbornej pomoci v samotnom systéme SPO a SK kombináciou ambulantného a terénneho výkonu opatrení CDR a akreditovaných subjektov a zároveň zlepšovať spoluprácu osobitne so systémom poradenstva a prevencie v rezorte školstva (školský podporný tím, zariadenia poradenstva a prevencie, špecializované centrum poradenstva a prevencie).

- *Zvyšujúci sa podiel detí s problémovým správaním*

Na zvyšujúci sa podiel detí s problémovým správaním je potrebné reagovať na úrovni vykonávania opatrení orgánmi SPODaSK, ako aj v prostredí centier pre deti a rodiny, kde je možné taktiež pozorovať zvyšujúci sa podiel detí s problémovým správaním. Výkon orgánov SPOD a SK v oblasti sociálnej kurately detí, ako aj výkon pobytových opatrení SPOD a SK pre deti s problémovým správaním v CDR musí tiež na jednej strane reagovať na systémové zmeny, ktoré budú realizované vo výchovných zariadeniach,⁹ a na strane druhej musia do času nábehu plánovaných systémových zmien riešiť problémy s kapacitami výchovných zariadení, umiestňovaním detí vo výchovných zariadeniach a pod. .

Stupňujúca sa závažnosť problémového správania detí, šikana, prejavy radikalizácie atď. predstavujú pre sociálnych kurátorov výzvy osobitne v manažmente pomoci dieťaťu a jeho rodine. Je preto potrebné nielen skvalitniť vedenie prípadovej sociálnej práce v oblasti sociálnej kurately detí, ale aj zlepšiť a zintenzívniť spoluprácu so subjektami v oblasti výchovy a vzdelávania (školy, zariadenia poradenstva a prevencie, výchovne zariadenia).

Dôležitým aspektom jej tiež prepojenie výkonu sociálnej kurately pre deti na ďalšiu pomoc v pôsobení sociálneho kurátora pre plnoleté fyzické osoby a to osobitne v prípadoch detí, u ktorých po dovŕšení plnoletosti zaniká náhradná starostlivosť vo všetkých jej formách (ústavná starostlivosť, náhradná osobná starostlivosť, pestúnska starostlivosť) alebo ochranná výchova, ako aj samotný výkon opatrení sociálnej kurately pre plnoletých v rodinách klientov s maloletými deťmi.

- *Podpora náhradných rodín*

Pomerne vysoký počet detí v náhradnej rodinnej starostlivosti s dominanciou starostlivosti predovšetkým príbuzných si vyžaduje efektívnu podporu náhradných rodín. Ako obzvlášť zraniteľné bolo z pohľadu dieťaťa identifikované adaptačné štádium po vzniku náhradnej starostlivosti. Výzvou je tiež cielená podpora náhradných rodín, tak, aby boli schopné reflektovať aj na ďalšie situácie v živote dieťaťa, ako potreba spracovať minulosť, traumy, zmeny súvisiace s vývinom dieťaťa (predovšetkým v adolescentnom období), ale aj podpora

⁹ Pobytovú odbornú diagnostiku a následnú reedukáciu realizujú výchovné zariadenia (diagnostické centrá a reedukačné centrá) v pôsobnosti MŠVVaM SR.

vzťahových väzieb a kontaktu predovšetkým s rodičmi, súrodencami, prípadne ďalšími členmi biologickej rodiny dieťaťa.

Cielenú podporu náhradných rodín je možné skvalitniť aj prostredníctvom zapojenia ambulantného a terénneho výkonu v štátnych CDR a akreditovaných subjektov.

- *Rozvoj profesionálneho náhradného rodičovstva (ďalej aj „PNR“)*

Starostlivosť o deti v profesionálnych náhradných rodinách tvorí zásadnú súčasť systému náhradnej starostlivosti na Slovensku. Počet profesionálnych náhradných rodičov a počet detí, ktorým je zabezpečovaná starostlivosť v profesionálnych náhradných rodinách má dlhodobý stúpajúci trend.

Výzvou ostáva zabezpečenie dostatočného počtu profesionálnych náhradných rodín - vyhľadávanie a príprava záujemcov o profesionálne náhradné rodičovstvo a opatrenia na podporu zotrvania profesionálnych náhradných rodičov. Zásadnou úlohou nadchádzajúceho obdobia v tejto oblasti je zvládnutie zmien v oblasti starostlivosti o deti so zdravotným znevýhodnením umiestnených v CDR vyžadujúce rozvoj profesionálneho náhradného rodičovstva pre deti so zdravotným znevýhodnením – tieto zmeny vyžadujú prípravu a zavádzanie nových, podporných nástrojov pre profesionálne náhradné rodiny.

- *Osamostatňovanie sa detí a mladých dospelých, vrátane MBS a detí a mladých dospelých so zdravotným znevýhodnením.*

Vzhľadom na zvyšujúci sa záujem mladých dospelých zotrvať v CDR po dosiahnutí plnoletosti, ako aj narastajúcu skupinu detí vo veku 15 až 18 rokov v CDR, je prioritou vytváranie podmienok, ktoré by reflektovali identifikované potreby detí a mladých dospelých, vrátane zdravotne znevýhodnených detí a mladých dospelých (príprava na nezávislý život), pre ich úspešné osamostatnenie sa po odchode z CDR.

Výzvu tiež predstavuje aj integrácia MBS, ktorým je potrebné po dosiahnutí plnoletosti zabezpečiť pomoc pri ich úspešnom zapojení sa do života v našej spoločnosti.

- *Priestorové podmienky pre náhradnú starostlivosť na komunitnej úrovni*

Priestorové podmienky v zariadeniach sa priebežne zlepšujú a prevažnej väčšine detí a mladých dospelých je starostlivosť poskytovaná v profesionálnych náhradných rodinách a v skupinách nachádzajúcich sa v rodinných domoch alebo bytoch, situovaných v komunitách miest a obcí. Táto skutočnosť prináša so sebou aj nové výzvy pri riešení zabezpečenia starostlivosti najmä v prípadoch väčších súrodeneckých skupín, či detí so špecifickými potrebami súvisiacimi s ich nepriaznivým zdravotným stavom.

Flexibilnejšie využívanie kapacitných miest CDR je potrebné zabezpečiť aj vo vzťahu k časovo obmedzeným pobytom rodičov spoločne s ich deťmi na základe dohody, ktorých

cieľom je zlepšenie rodičovských kompetencií, či pomoc pri zvládaní špecifických potrieb dieťaťa.

- *Optimalizovanie organizačných štruktúr jednotlivých CDR*

CDR musia reflektovať individuálne potreby detí a mladých dospelých, pričom častokrát prijímajú deti v akútnych, zložitých situáciách, resp. deti, ktorých špecifické potreby sú identifikované až po prijatí do zariadenia po komplexnej diagnostike. Z tohto dôvodu je potrebné, aby každé CDR disponovalo dostatočnou kapacitou, ktorá umožní organizačnú flexibilitu jeho organizačných súčastí (PNR, dostatočný počet samostatne usporiadaných skupín, priestor na realizáciu dobrovoľných pobytov, priestory pre mladých dospelých a pod.).

- *Zabezpečenie dostatočnej siete CDR s udelenou akreditáciou*

Sieť možností odbornej pomoci v každom regióne je zvyčajne kombináciou odborných tímov CDR (tzv. štátnych aj akreditovaných), ktoré vykonávajú opatrenia SPODaSK ambulantnou alebo terénnou formou a akreditovaných subjektov, ktoré je možné zapájať do výkonu opatrení v závislosti od toho, aké opatrenia ponúkajú. Dostupnosť potrebných ambulantných a terénnych opatrení je zabezpečovaná práve zapojením akreditovaných CDR.

Sieť centier pre deti a rodiny s udelenou akreditáciou dopĺňa kapacity štátnych centier pre deti a rodiny aj pri pobytovej forme starostlivosti a v období posledných rokov klesal zo strany akreditovaných CDR počet ponúknutých miest na výkon súdnych rozhodnutí v špecializovaných samostatných skupinách, pričom tieto kapacity je potrebné nahrádzať v sieti štátnych CDR, čo spôsobuje problémy v plánovaní a zabezpečení potrebného počtu miest na výkon rozhodnutia súdu v centrách pre deti a rodiny .

- *Podmienky pre systematickú odbornú prípravu zamestnancov*

Rôznorodosť problémov rodín často v kombinácii s potrebou zabezpečenia špecializovanej starostlivosti o deti, kladie vysoké nároky na odborné schopnosti zamestnancov. Vzhľadom na celospoločenský problém s dostatkom kvalifikovanej pracovnej sily je osobitnou výzvou (okrem samotného získania pracovnej sily) vstupné vzdelávanie zamestnancov, osobitne absolventov škôl a prehlbovanie kvalifikácie prakticky na všetkých úsekoch výkonu opatrení SPOD a SK.

Zabezpečenie odbornej prípravy zamestnancov je, okrem zdrojov štátneho rozpočtu, aktuálne podporované aj prostredníctvom Národného projektu Podpora a profesionalizácia odborných kapacít v oblasti sociálneho začlenenia, ktorého cieľom je aj nastavenie koncepčného systému odborného vzdelávania zamestnancov.

- *Zvyšujúca sa administratívna záťaž pri výkone opatrení SPODaSK*

Orgány SPODaSK, centrá pre deti a rodiny (štátne aj akreditované) a akreditované subjekty (ktoré nie sú zariadením) nedisponujú jednotným integrovaným informačným systémom a pri výkone opatrení teda neexistuje ich vzájomné prepojenie zjednodušujúce ich spoluprácu. Všetky evidencie a spisová dokumentácia sú v zariadeniach vedené v papierovej forme a štatistické údaje sú získavané vyčerpávajúcim zisťovaním. Orgány SPODaSK síce disponujú čiastkovým informačným systémom, ktorý však neumožňuje efektívnu podporu vedenia prípadov a ani zavedenie komplexného systému monitorovania a hodnotenia kvality výkonu vo všetkých oblastiach SPOD a SK a na všetkých úrovniach výkonu.

2. Úlohy Koncepcie

Úlohy koncepcie sú tematicky navrhnuté podľa **základných čiastkových cieľov koncepcie**:

- *Zlepšiť kvalitu vykonávaných opatrení SPODaSK pre dieťa a jeho rodinu v prirodzenom rodinnom prostredí.*
- *Podporovať náhradnú starostlivosť vykonávanú v rodinnom prostredí.*
- *Zlepšiť kvalitu a podmienky starostlivosti v CDR.*
- *Zabezpečiť systematickú odbornú prípravu.*
- *Zlepšiť systém riadenia a administratívy výkonu opatrení SPODaSK.*

Za účelom dosiahnutia jednotlivých cieľov boli stanovené nasledovné úlohy, ktoré je možné v prípade potreby doplniť, či upraviť.

Úlohy zamerané na skvalitnenie vykonávaných opatrení SPODaSK pre dieťa a jeho rodinu v prirodzenom rodinnom prostredí	
Úloha č.1	Overiť profesijný a personálny štandard na oddeleniach SPODaSK
Zodpovední	Ústredie PSVaR, úrady PSVaR
Termín	31.12.2026
Kritérium hodnotenia	overený personálny a profesijný štandard na oddeleniach SPODaSK
Zdroj financovania	ESF
Úloha č. 2	Pilotne overiť novú pozíciu špecializovanú na zhodnotenie situácie dieťaťa a určenie miery ohrozenia
Zodpovední	Ústredie, vybrané úrady PSVaR,
Termín	31.12.2026
Kritérium hodnotenia	počet vytvorených špecializovaných pozícií
Zdroj financovania	ESF, štátny rozpočet
Úloha č. 3	Vytvoriť Program pre sociálnych kurátorov pre deti zameraný špecificky na výkon opatrení sociálnej kurately pre deti a na pomoc dieťaťu v závislosti od povahy a závažnosti problémového správania a situácie
Zodpovední	Ústredie PSVaR

Termín	31.06.2026
Kritérium hodnotenia	vypracovaný a odovzdaný Program do užívania úradom PSVR
Zdroj financovania	ESF
Úloha č. 4	Zaviest' povinné vykonávanie metódy prípadovej/rodinnej konferencie v rámci vykonávaných opatrení SPODaSK pri ukončení výkonu opatrení
Zodpovední	úradu PSVaR, v ktorých prebieha pilotné overenie personálneho a profesijného štandardu
Termín	1.januára 2026 a nasl. trvalo
Kritérium hodnotenia	Počet ukončených prípadov a počet zrealizovaných prípadových konferencií pri ukončení výkonu opatrení k 31. decembra 2026 a nasl. vždy k 31.decembru
Zdroj financovania	ESF, štátny rozpočet
Úloha č. 5	Posilňovať multidisciplinaritu pri výkone opatrení SPODaSK orgánmi SPOD a SK
Zodpovední	Úrady PSVaR
Termín	1.januára 2026 a nasl. trvalo
Kritérium hodnotenia	100% plánov sociálnej práce tvorených so zapojením externých subjektov (nezapojenie externých subjektov odôvodnené v pláne sociálnej práce)
Zdroj financovania	bez finančného dopadu
Úloha č.6	Zabezpečiť udržanie odborných tímov na výkon opatrení SPODaSK ambulantnou a terénnou formou v CDR.
Zodpovední	Ústredie PSVaR, CDR
Termín	1.január 2027 a nasl. trvalo
Kritérium hodnotenia	počet pracovných miest pre výkon opatrení ambulantnou a terénnou formou
Zdroj financovania	ESF, štátny rozpočet
Úloha č.7	Zabezpečiť dostupnosť pobytových miest na tzv. dobrovoľné pobyty dieťaťa s jeho rodičom resp. osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa, alebo inou blízkou osobou dieťaťa, vrátane zdravotne znevýhodneného dieťaťa v každom regióne
Zodpovední	Ústredie PSVaR, CDR
Termín	31.12.2027
Kritérium hodnotenia	50 % štátnych CDR je schopných zabezpečiť dobrovoľný pobyt dieťaťa s jeho rodičom
Zdroj financovania	štátny rozpočet

Úlohy zamerané na podporu náhradnej starostlivosti vykonávanej v rodinnom prostredí	
Úloha č.8	Vytvoriť štandardy pre zabezpečenie adaptácie dieťaťa pri vzniku a zmenách v náhradnej rodinnej starostlivosti
Zodpovední	Ústredie PSVaR
Termín	31.12.2026
Kritérium hodnotenia	vytvorené a zavedené štandardy
Zdroj financovania	štátny rozpočet
Úloha č. 9	Zabezpečiť odbornú pomoc na podporu adaptácie dieťaťa v náhradnej rodinnej starostlivosti prostredníctvom výkonu opatrení SPODaSK ambulantnou a terénnou formou v každej náhradnej rodine
Zodpovední	úrady PSVaR, CDR, AS
Termín	Priebežne
Kritérium hodnotenia	počet realizovaných odborných metód prostredníctvom výkonu opatrení SPODaSK ambulantnou a terénnou formou
Zdroj financovania	ESF, štátny rozpočet
Úloha č. 10	Aktívne vyhľadávať PNR a rozširovať sieť PNR s využitím organizačných zmien, tak aby sa naďalej zvyšoval podiel detí umiestnených na základe rozhodnutia súdu v tejto forme starostlivosti
Zodpovední	Ústredie PSVaR, CDR
Termín	Priebežne
Kritérium hodnotenia	- počet plánov propagácie PNR - počet PNR k 31. 12. - počet detí v PNR k 31. 12. - počet samostatne usporiadaných skupín pre deti transformovaných na PNR
Zdroj financovania	štátny rozpočet
Úloha č. 11	Priebežne sledovať vývoj zaradovania detí do 6 rokov veku do PNR a flexibilne reagovať na potrebu úväzkov PNR v jednotlivých CDR
Zodpovední	Ústredie PSVaR, CDR
Termín	Priebežne
Kritérium hodnotenia	- počet detí do 6 rokov v PNR - zhodnotenie 1 x ročne - počet PNR k 31. 12.
Zdroj financovania	štátny rozpočet
Úloha č.12	Vytvoriť systém podpory, sprevádzania a vzdelávania PNR s cieľom ich stabilizácie a zotrvania v systéme
Zodpovední	Ústredie PSVaR, CDR

Termín	30.06.2028
Kritérium hodnotenia	- aktualizovaný metodický materiál k príprave PNR o špecifiká starostlivosti o deti s ŤZP do 30.6 2026 - počet detí s ŤZP v PNR k 31. 12. - počet motorových vozidiel, pridelených PC, zdravotníckych pomôcok k dispozícii PNR k 31. 12.
Zdroj financovania	štátny rozpočet, Program Slovensko

Úlohy zamerané na skvalitnenie podmienok a starostlivosti v CDR	
Úloha č.13	Prehodnotiť spôsob sledovania priemernej dĺžky pobytu dieťaťa v CDR
Zodpovední	Ústredie PSVaR, CDR v spolupráci s ISP/IVPR
Termín	31. 12. 2027/ následne zhodnotenia 1x ročne
Kritérium hodnotenia	prehodnotený spôsob sledovania a evidencie priemernej dĺžky pobytu dieťaťa v CDR/zavedený nový spôsob sledovania
Zdroj financovania	bez finančného dopadu
Úloha č.14	V individuálnom pláne rozvoja osobnosti dieťaťa v CDR spracovať konkrétnu podporu posilnenia súrodeneckých väzieb
Zodpovedný	CDR
Termín	30. júna 2026 a nasl. trvalo
Kritérium hodnotenia	Spracované úlohy k podpore súrodeneckých väzieb vo všetkých IPROD
Zdroj financovania	Bez finančného dopadu
Úloha č.15	Vytvárať podmienky pre návštevne pobyty rodiča, príp. iných blízkych osôb dieťaťa umiestneného v zariadení na základe rozhodnutia súdu (napríklad počas víkendu, či prázdnin)
Zodpovední	CDR
Termín	31.12.2028
Kritérium hodnotenia	každé CDR má vytvorené podmienky pre návštevny pobyt
Zdroj financovania	štátny rozpočet
Úloha č.16	Zaviest' programy na podporu integrácie a inklúzie dieťaťa so špecifickými potrebami do praxe CDR
Zodpovedný	Ústredie PSVaR, CDR
Termín	30.06.2027
Kritérium hodnotenia	Pripravené a aplikované programy pre prácu s dieťaťom so špecifickými potrebami vo všetkých CDR
Zdroj financovania	bez finančného dopadu
Úloha č.17	Realizovať stretnutia s mladými dospelými z CDR, s cieľom ich participácie a zhodnotenia utvárania

	podmienok na ich osamostatňovanie sa, vrátane mladých dospelých so zdravotným znevýhodnením
Zodpovední	Ústredie PSVaR, CDR
Termín	Ročne
Kritérium hodnotenia	- počet stretnutí a počet mladých dospelých - vytvorenie participačnej skupiny
Zdroj financovania	štátny rozpočet
Úloha č.18	Vytvoriť podmienky pre starostlivosť o MBS aj v PNR a podmienky na ich osamostatňovanie sa po dosiahnutí plnoletosti
Zodpovední	Ústredie PSVaR, CDR
Termín	31.12.2028
Kritérium hodnotenia	vytvorené podmienky vo vybraných CDR
Zdroj financovania	AMIF, Ústredie PSVaR

Úlohy zamerané na zlepšenie podmienok výkonu opatrení SPODaSK	
Úloha č. 19	Zabezpečenie výstavby rodinných domov a zlepšenie materiálno-technického vybavenia CDR v rámci projektu Život v komunite pre každé dieťa
Zodpovední	Ústredie PSVaR, CDR, AS
Termín	do konca programovacieho obdobia 2021 -2027
Kritérium hodnotenia	realizovaná výstavba najmenej 12 rodinných domov
Zdroj financovania	Program Slovensko
Úloha č. 20	Zhodnotenie plnenia cieľov a úloh DI v CDR (podľa Prílohy č. 2 Koncepcie)
Zodpovední	Ústredie PSVaR, CDR
Termín	raz ročne
Kritérium hodnotenia	spracovaný odpočet
Zdroj financovania	bez dopadu
Úloha č.21	Pokračovať v plnení plánov jednotlivých CDR v zabezpečení bezbariérových priestorov
Zodpovední	Ústredie PSVaR, CDR
Termín	priebežne
Kritérium hodnotenia	Odpočet plnenia plánu na debarierizáciu CDR raz ročne
Zdroj financovania	štátny rozpočet
Úloha č.22	Zabezpečiť systematickú odbornú prípravu zamestnancov CDR a úradov PSVR
Zodpovední	Ústredie PSVaR, CDR, úrady PSVR
Termín	Priebežne
Kritérium hodnotenia	- Počet absolventov vzdelávania v rámci profesijného rozvoja a celoživotného vzdelávania - počet metodických stretnutí

Zdroj financovania	ESF, AMIF, štátny rozpočet
Úloha č.23	Optimalizovať sieť štátnych CDR
Zodpovední	Ústredie PSVaR, CDR
Termín	31.12.2026
Kritérium hodnotenia	návrh optimalizácie siete (zlúčenie vybraných CDR)
Zdroj financovania	štátny rozpočet
Úloha č.24	Utvárať podmienky pre informatizáciu CDR, vrátane prepojenia CDR a orgánov SPODaSK
Zodpovední	Ústredie PSVaR, úrady PSVR, CDR, AS (MPSVR SR),
Termín	Podľa termínov NP
Kritérium hodnotenia	participácia na príprave informačného systému pre oblasť SPODaSK (IS SPOK)
Zdroj financovania	Program Slovensko, štátny rozpočet
Úloha č. 25	Zabezpečiť kurzy prvej pomoci pre zamestnancov v priamom kontakte s klientom
Zodpovední	Ústredie PSVaR, CDR, úrady PSVR
Termín	priebežne
Kritérium hodnotenie	počet zamestnancov s absolvovaným kurzom, z toho PNR
Zdroj financovania	štátny rozpočet
Úloha č. 26	Zabezpečiť očkovanie pre zamestnancov v priamom kontakte s klientom
Zodpovední	Ústredie PSVaR, CDR, úrady PSVR
Termín	priebežne
Kritérium hodnotenie	počet zaočkovaných zamestnancov
Zdroj financovania	štátny rozpočet